

Eriksgatan med egen bil

Denna tur är tänkt för dig som vill åka vid sidan om allfartsvägen! Ta lite tid på dig och stanna vid kulturminnesplatserna, besök den lilla keramikverkstaden, väveriet, ”loppiset” eller bara njut av det vackra landskapet.

Använd gärna Östgotakartan som finns att hämta på länets Turistbyråer, de flesta bensinmackar och flera turistserviceplatser.

Den 29 maj 2005 är det invigning av utskyltningen av Eriksgatan. 20 informationstavlor finns då utplacerade längs denna väg som vi nu ska ledsaga er igenom.

Om Ni är mera intresserad av djupare kunskaper om Eriksgatan kan ni gå in på hemsidan – www.kulturarvostergotland.se

Ni kan även köpa boken ”Kungsvägen till historien” av Monica Lantz som finns till försäljning på de flesta Turistbyråer i länet. Det finns även ett häfte att köpa med informationstavlor texter.

Trevlig tur!

Etapp 1. Krokek till Söderköping

Gränsen mellan Södermanland och Östergötland går vid Krokbäcken som ligger strax bredvid **Krokeks kloster**. För att komma dit åker man av E4:an mot Kolmården. Man kan också åka gamla vägen mellan Nyköping och Norrköping. På denna väg passerar man en skylt ”Krokeks ödekyrka” och efter ett par hundra meter kommer man först till Ödekyrkogården på vars plats också Vårfruklostret låg. Fortsätter man ett litet stycke längre ned på denna väg kommer man fram till de två gränsstenarna som står på var sida om bron som går över Krokbäcken. Franciskanerklostret grundades 1421 och hade en viktig uppgift att ge natthärbärge åt vägfarande över Kolmården.

Vidare åker man in genom Krokeks samhälle. Strax efter samhället utefter Bråviken ligger **Bodaviken**. Här låg **Svintuna kvarn** som fanns redan under tidig medeltid, dagens kvarnbyggnad är från nyare tid. Hembygdsföreningen kör kvarnen varje lördag sommartid. Man följer vägen längs Bråviken förbi Kolmårdens djurpark, mot Kvarsebo och tar färjan från **Säter** över viken. Färjan går varje hel och halvtimme.

(Krokek – färjeläget Säter ca 20 km)

Alternativ 1:

På andra sidan Bråviken åker man mot Söderköping över **Ö. Husby**, i detta område finns det flera gravfält. Efter Ö. Husby samhälle åker man höger på väg 209 mot Norrköping ett stycke. Efter **Konungsund** åker man söderut mot **Tåby**. På denna väg passerar man **Furingstad** kyrka som är från 1100-talet. Utanför kyrkan finns ett flertal runstenar.

På vägen mot Tåby finns också flera stora gravfält och runstenar.

(Färjeläget Skenäs – Söderköping ca 30 km)

Alternativ 2:

I stället för att åka direkt till Söderköping från färjeläget i Skenäs kan man åka mot Stegeborgs slottsruin. Vid **Ö. Husby** åker man då söderut mot färjan som tar en över Slätbaken till **Steborg**. Passa på att ta ett havsdopp i Stegeborgsviken. Färjan går varje hel och halvtimme över Slätbaken. Stegeborgs slott ligger på andra sidan viken. Slottstornet är från 1200-talet men det hade sin storhetstid under Vasatiden på 1500-talet. Både vägen hit och slottets belägenhet är mycket natursköna och väl värda ett besök.

Det finns flera restauranger och matställen på båda sidor om färjelägena.

(Skenäs – Färjeläget mot Steborg ca 27 km)

Därefter åker vi vidare mot Söderköping och passerar **Skönberga** kyrka som är från slutet av 1100-talet. Romanska takmålningarna finns ovanför valven på vinden. Kyrkan är öppen från den 1/4-31/10 vardagar kl. 09.00-15.00.

(Steborg – Söderköping ca 20 km)

Alt. 1 + Alt. 2

Strax är man framme i **Söderköping**, som är en av Sveriges äldsta städer. Flera vägar och vattenleder sammanstrålade här och det uppstod en marknadsplats här redan under tidig medeltid. Franciskanerklostret anlades 1235 och låg i **Drothemskvarteren** i stadens äldre delar. Inga lämningar finns från klostret eller klosterkyrkan som revs på 1520-talet. Man kan besöka **Drothems kyrka** som ligger strax intill där konventet låg. Drothems kyrka är öppen vintertid alla dagar kl. 10.00-15.00 och den 15/6-15/8 alla dagar kl. 10.00-18.00.

S:t Laurenti kyrka som också är medeltida ligger på andra sidan ån. Här finns bl.a. ett altarskåp från 1500-talet. Kyrkan är öppen 16/9-30/4, måndag-fredag kl. 09.00-15.00, lördag kl. 09.00-15.00, söndag kl. 10.00-18.00. Sommartid är kyrkan öppen 1/5-15/9, måndag-fredag kl. 09.00-18.00, lördag 09.00-18.00, söndag kl. 10.00-18.00.

I Drothemskvarteren kan man också se en "Profil" av kulturlagren i gatan från 1200-talet fram till i dag.

Vid Ramunderbergets fot på andra sidan **Kanalhamnen** ligger **S:ta Ragnhilds källa** som enligt legenden sprang fram då Ragnhild dog för sin kristna tro. Man kan klättra upp till källan via en trappa. Nere vid kanalen finns det också flera trevliga restauranger och fikaställen, bl.a. ligger här det berömda glasscaféet ”Smultronstället”.

Flera olika typer av guidningar kan fås i staden! Kontakta Turistbyrån i Söderköping som ligger i Stinsen vid genomfarten på E22. Telefon 0121-181 60.

Från Söderköping fortsätter vi färden mot Linköping och svänger av E22 ett par hundra meter efter Turistbyrån. Vid trafikljuset åker man vänster mot **Ö. Ryd**. I nästa korsning svänger man höger mot Nybble och därefter följer man skyltning mot Hylinge. Här svänger man höger mot Norrköping och fortsätter denna väg rakt fram förbi skylten till Gårdeby. Efter ett par hundra meter passerar denna väg förbi **Götavirke** som var en försvarsvall för de centrala delarna av Östergötland mot anfall från Öster.

Vill man åka till Gårdeby kyrka vänder man här och åker tillbaks där skylten mot Gårdeby var. **Gårdeby kyrka** är medeltida. Därefter åker vi nordväst mot **Skärkind**. Observera att denna väg mellan Gårdeby och Skärkind inte är asfalterad. Vill man åka en bättre väg fortsätter skyltning mot Norrköping efter Gårdeby så är man strax ute på väg 210. Efter ca 10 km på denna väg svänger man då vänster mot Skärkind. I Skärkind fanns en medeltida kyrka som nu är gravkapell och på gravplatsen som ligger ett hundratal meter från nya kyrkan ligger folkungaättlingar begravda. Efter Skärkinds kyrka fortsätter vi vägen rakt söderut till **Halleby** där det finns ett gravfält från romersk järnålder (100- till 400-talet). Några kilometer efter Halleby svänger man vänster och kommer fram till Mossänder. Där tar man till vänster i korsningen och åker söderut ett stycke tills man kommer till skylten mot Askeby och svänger här. Strax innan Askeby kyrka ser man ner till höger **bron över Vadet**. Det finns en runsten nära bron som omtalar att bron fanns här på 1000-talet. Vid **Askeby** fanns en kungsgård. I slutet av 1100-talet grundades här ett nunnekloster som var ett dotterkloster till Vreta. Idag står fortfarande kyrkan intakt och vissa delar är från klostertiden. Flera rester från klostret kan ses i närheten av klockstapeln. I kyrkan finns medeltida kalkmålningar och fina träsniderier. *(Söderköping – Askeby ca 30 km)*

Vi fortsätter nu mot Linköping och passerar strax **Vårdsbergs kyrka**. Kyrkan är förmodligen byggd av Birger Brosa på 1100-talet. Det har ett runt försvarstorn och är den enda bevarade rundkyrkan i Östergötland.

In i **Linköping** kommer vi förbi Cloetta Center, via Runstensgatan till Nykvarn, där man passerade Stångån först över ett vadställe och sedan över **Gamla Stångebro**. Strax intill staden låg Stånga Kungsgård förmodligen intill Stångån. *(Askeby – Linköping ca 12 km)*

Etapp 2. Krokek till Norrköping

Gränsen mellan Södermanland och Östergötland går vid Krokbacken som ligger strax bredvid **Krokeks kloster**. För att komma hit åker man av E4:an mot Kolmården. Man kan också åka gamla vägen mellan Nyköping och Norrköping. På denna väg passerar man en skylt "Krokeks ödekyrka" och efter ett par hundra meter kommer man först till Ödekyrkogården på vars plats också Vårfruklostret låg. Fortsätter man ett litet stycke längre på denna väg finns två gränstenar som står på var sida om bron som går över Krokbacken. Franciskanerklostret grundades 1421 och hade en viktig uppgift att ge natthärbärge åt vägfarande över Kolmården.

Vidare åker man nu söderut mot **Strömsfors** och ned till Bråvikens strand där man passerar **Getå**. Längs denna väg ligger kultfiket "Oskarshäll" som har stannat i tiden någon gång under 1950-talet. Fiket har också blivit en plats för motorcyklister att samlas på. Innan man kommer fram till Norrköping passerar man också Åby samhälle. Åk in över **Loddbys** och **Herstaberg**, det finns flera runstenar och gravfält längs vägen.

Vi är nu framme i **Norrköping**.

Skyltning finns till **Industrilandskapet** som ligger mitt inne i staden. Här fanns medeltida kvarnar som utnyttjade det forsande vattnet i Strömmen. Inga lämningar finns kvar från dessa men historien fortsätter idag i Norrköpings industrihistoria från 1800- och 1900-talen. Här ligger byggnaderna kvar från de gamla väverierna och pappersbruket. Man kan besöka **Arbetsmuseum**, som är öppet sommartid kl. 10.00-17.00 alla dagar. **Holmens museum**, pappersbruksmuseet, öppet tisdag och torsdag kl. 09.00-12.30. **Stadsmuseet** är öppet och visar industrihistoria. På Turistbyrån som också ligger i Industrilandskapet kan ni få upplysningar om tider på guidningar. Telefon 011-15 50 00.

Från Industrilandskapet fortsätter man Kungsgatan över Bergsbron upp mot Idrottsparken. Alldeles efter Idrottsparken upp till höger ligger **Galberget** med domarring och lite längre bort skålgropar.

Därefter åker man ut mot Söderleden och tar till höger här. Vid rondellen, trafikplats Kneippen, åker man norrut mot Himmelstadslund (riktning Stockholm och E4:an). Strax passerar man **Himmelstadslundsparken** med de berömda hållristningarna. Här finns också ett **Hållristnings- och Bronsåldersmuseet**.

För att sedan forsstätta Eriksgatan åker vi tillbaks till rondellen vid Kneippen och tar till höger här ut på Linköpingsvägen. På denna väg åker vi av mot **Borgs kyrka** och följer sedan skyltningen mot **Kimstad**. På vägen passerar man **Löfstad slott**, med anor från 1400-talet som har öppet alla dagar året runt. Visningar anordnas dagligen under juni till augusti. Även helger under maj och söndag september till oktober. Telefon 011-33 50 67. Här finns också en restaurang och ett café.

(Norrköping – Löfstad slott ca 7 km)

Efter Kimstad forstätter man gamla riksettan över Norsholm, Gistad och Lingham.

I Linköping kommer ni in över **Stångån** vid **Tannefors**.

(Löfstad – Linköping ca 27 km)

Ettapp 3 Linköping – Skänninge - Bjälbo

Linköpings stift som under tidig medeltid omfattade inte bara Östergötland utan även stora delar av Småland, Öland och Gotland. **Linköpings Domkyrkas** mäktiga siluett reser sig stolt över staden. Det var dock inte denna siluett som de medeltida kungarna såg då det nuvarande tornet uppfördes 1885. Besök i Domkyrkan kan göras alla dagar mellan kl. 9-18. Fasta guidningar kommer att finnas sommartid.

Passa också på att besöka **Slotts- och Domkyrkomuseet** som ligger i slottets norra flygel.

Öppet tisdag-söndag kl. 12.00-16.00, måndag stängt.

S:t Larskyrkan som ligger på gångavstånd österut från Domkyrkan och Slottet i S:t Lars parken är medeltida. Den är öppen måndag-fredag kl. 11.00-17.00 och lördag kl. 11.00-14.00. Det finns en krypta i kyrkan och för besök i denna kontaktar man kyrkvaktmästaren på telefon 013-20 50 38.

Östergötlands länsmuseum är också värt ett besök då man är i staden, öppet tisdag kl. 11.00-20.00, onsdag, lördag och söndag kl. 11.00-16.00.

För att åka vidare längs Eriksgatan åker man ur staden mot E4 och vid utfarten vid IKEA tar man vägen mot Berg och Vreta Kloster. Man åker alltså över E4:an.

Vreta Klosters kyrka var klosterkyrka till nunneklostret. Av klostret finns det välbevarade ruiner kvar. Kyrkan är öppen (27/6-12/8) kl 7.15-18. Lördagar och söndagar (7/5-28/8) öppet kl. 10.00-18.00. Guide finns helger vid kyrkan. Man kan också besöka det intilliggande stenmuseet med fynd från 1920-talets utgrävningar.

Åk därefter tillbaka ett par kilometer mot Linköping och tag sedan höger mot **Kaga kyrka**. Kyrkan är från 1100-talet och här finns bl.a. romanska målningar på vinden ovanför valven. Kyrkan är öppen maj till september kl. 10.00-16.00.

(Linköping – Vreta kloster ca 10 km)

I dessa trakter finns det mycket småvägar och många sevärdheter som har anknytning till Eriksgatan. Om man fortsätter från Kaga åker man vägen mot Västerlösa Här i trakterna ligger **Ledbergs kulle** denna gravhög som är den största av flera som finns i Linköpingstrakten. En sägen säger att häri ligger en konung begravnen tillsammans i en guldvagn.

Följ skyltning Malmslätt, därefter Västerlösa, Vikingstad. I Rappestad kör man igenom samhället och kommer fram till en korsning där man åker rakt fram och kommer ut på vägen mellan Linköping och Mantorp. Här åker man höger mot Mantorp. Bakom **Sjögestad** Motell, söder om vägen, finns tre runstenar, en medeltida galgbacke och ett gravfält. Vid **Viby** kyrka vars äldsta delar är från 1100-talet finns det två runstenar på kyrkogården, här finns även en korsmärkt sten utan text.
(*Vreta Kloster- Viby, strax utanför Mantorp, är det ca 22 km*)

Eriksgatan går nu vidare under E4:an och mot Skänninge. Strax innan man åker över Svartån kommer man till **Öjebro**, den lilla kvarnbyn som hade 15 kvarnar på medeltiden är väl värt ett besök med sin pittoreska bebyggelse. Bron från 1797 har åtta valv och användes fram till 1930-talet, idag ett byggnadsminnesmärke. På vägen in mot Skänninge passerar man också **Järstad kyrka** som är öppen sommartid (14/5-4/9) kl. 08.00-16.00. Kyrkan är från 1200-talet. Den har vackra kalkmålningar och utanför kyrkan står en runsten. I tornmuren hittades 1834 ett inmurat stående människoskelett.

Eriksgatan går egentligen in i **Skänninge** ett stycke norr om den infart som man åker idag. Denna väg är fullt möjlig att vandra då det är en del av Kloster- och Pilgrimsleden. Här passerar man också **Hospitalsruinen, S:ta Katarina** som är Sveriges första hospital, daterat till 1220. På avstånd ser man Vårfrukyrkan som står som ett monument över Skänninges storhetstid då här fanns två kloster, tre kyrkor, helgeandshus och mynthus. **Vårfrukyrkan** är öppen dagligen 8-16. Gör gärna ett besök på **Rådhusmuseet** där en del av fynden från en av Sveriges största utgrävningar visas, under sommarmånaderna kan man också få besöka utgrävningsområdena, kontakta Turistbyrån i Skänninge, Rådhuset, Stora Torget om tider. Tel. 0142-850 03.

I Skänninge finns också en del av **Hålvägen** kvar som var en del av Eriksgatan. Parkera på Stora Torget och gå ned i **Gamla Skänninge**. Vid det gamla vadstället över Skenaån finns idag en gångbro och på andra sidan av denna bro kan man vandra den gamla hålvägen. Denna väg leder upp till **S:ta Ingridis kloster** där man idag kan besöka ruinerna. Här finns även en modell där man kan se hur klostret var uppbyggt.
(*Viby - Skänninge ca 13 km*)

Vi fortsätter nu från Skänninge torg och åker västerut mot Vadstena. Denna väg går över ån och förbi klostret och leder ut ur staden mot Bjälbo. Efter Väderkvarnsbacken (man ser vattentornet som ledstjärna) finns en skylt mot **Marstad**. Denna väg kallas även i folkmun för Birger jarls väg eller Birgittastigen då det är vägen mellan Ulvåsa, där den heliga Birgitta levde i 12 år och Bjälbo som är folkungaättens stamgods. Ett litet stycke efter Marstad by går

den egentliga Eriksgatan ut på en smalare väg, denna är samma som Klosterleden, man ser utmärkningen med den blå-vita markeringen upp till vänster. Denna väg är inte farbar med bil, men vill man besöka gravfälten som ligger på vänster sida om denna väg kan man vandra en bit utefter Klosterleden.

Snart är vi framme vid **Bjälbo** kyrka som är öppen sommartid (14/5-4/9) kl. 08.00-20.00. Gå gärna upp i tornet med dess märkliga rumsindelning och besök bl.a. Ingrid Ylvas kammare. Ingrid Ylva var mor till Birger jarl som är folkungaättens mest kända person. Ätten kallas även för Bjälboätten, just för att dess stamgods låg på den plats som ni nu befinner er på. Vid ingången till kyrkan finns också två runstenar.

Från Bjälbo kyrka åker man 100 m söderut och tar första avtagsvägen till höger mot **Hov**. Efter ca 5 km är man framme i Hov. På platsen fanns en tidigare kyrka, detta var en viktig kungskyrka då den var uppförd intill kungsgården. Kyrkan som finns idag i Hov är från 1200-talet. Här kan man se det hittills största runristade gravkistmaterialet s.k. Eskilstunakistor i landet. Fynden förvaras i kyrkans tornkammare.

(Skänninge – Hov ca 13 km)

Etapp 4. Tåkern - Vadstena - Vättern

Den tidiga Eriksgatan gick nu direkt ned mot Alvastra och söder om sjön Tåkern. På 1400-talet då Vadstena blev stad började kungarna också att göra besök här. Nu kan man välja att antingen åka direkt mot Vadstena eller följa den tidiga Eriksgatan. Beskrivningen som följer är den sistnämnda:

Från Hov tar ni vägen söderut mot Väderstad. Innan man kommer fram till Väderstad finns en skylt mot höger, **Kyleberg**, här svänger ni in. På denna väg finns flera stora gravhögar, bautastenar och runstenar. **Kumla kyrka** är från tidig medeltid och öppen sommartid. Efter Renstad ta vänster mot **Rök**.

Vid **Rök** kyrka står den berömda runstenen med 762 tecken. Denna stod antagligen utefter den forntida vägen. Här finns en utställning om stenen och sommartid har Turistbyrån öppet på platsen. Invid parkeringsplatsen finns en rekonstruktion av Eriksgatan som är gjord av Riksantikvarieämbetet för att visa hur vägen var stenlagd.

(Hov - Rök ca 20 km)

Vi färdas vidare västerut mot Alvastra och passerar flera gravhögar, Disevids kulle, och Tjugby kulle. **Heda kyrka** är i sina äldsta delar från 1100-talet. Ett av sidoskeppen i kyrkan

imiterar Alvastra klosterkyrkas valvsystem och man kan av detta anta att man antagligen fått hjälp av någon expert från klosterhyttan. Förutom flera värdefulla träskulpturer finns i dopkapellet den berömda ”Himladrottningen i Heda” som anses vara en av Europas mest utsökta tidigmedeltida träskulpturer. Kyrkan är öppen kl. 09.00-18.00 under sommartid. Efter Heda och en bit norrut mot Väversunda, ligger **Dags Mosse**, en boplatsen från 5000 f.Kr. den äldsta nu kända i Sverige. Alla lämningarna ligger under jord.

Söder om Dags mosse och vid Ombergs kant ligger **Alvastra klosterruin**, cistercienserklostret som anlades 1143 av franska munkar. Marken skänktes av Drottning Ulvhild som hade fått Alvastra som morgongåva av sin make Inge den Yngre av Stenkilsätten. Sverkerskapellet som kanske byggdes av munkarna som gravkapell för ätten ligger intill Vätterns strand.

Inte långt från Alvastra ligger **Hästholmen**, som med sin naturhamn var en viktig plats för utskipping på Vättern. I närheten av hamnen finns hällristningar från bronsåldern.
(Rök – Hästholmen ca 12 km)

Vi skall nu göra färden från Skänninge och Bjälbo mot Vadstena.

Efter Hov, tar man vägen norrut mot **Vadstena**. Efter ca 3 km tar man till vänster om man vill besöka Strå kyrka som är tidigmedeltida.

I Vadstena är **Klosterkyrkan** öppen alla dagar kl. 09.00-17.00 och under juni och augusti kl. 09.00-19.00, juli 09.00-20.00.

I Kungapalatset (tidigare Bjälboättens palats) finns Sancta Birgittas klostermuseum, öppet sommartid kl. 11.00-18.00, lördag-söndag kl. 11.00-16.00.

Strax utanför Vadstena på väg 50 ligger **Kungs Starby** som har varit en gammal kungsgård och gästgiveriet fanns redan 1374. Denna väg är även en del av den gamla Pilgrimsleden som ledde upp till Nidaros i Norge.

I omgivningarna runt Vadstena finns flera av Sveriges äldsta kyrkor. Åker man söderut mot Ödeshög ligger de som ett pärlband med början västerut i **Nässja** som ligger nära en stor domarring. Söderut ligger **Örberga**, och därefter kommer **Herrestad** som anses vara Sveriges äldsta bevarade kyrka från 1112 (norr om Skåne). Lite längre söderut ligger **Rogslösa**, med den vackra Rogslösadörren och **Väversunda** mellan Omberg och Tåkern. Alla med välbevarade delar från tidig medeltid.

Ute på väg 50 mot Ödeshög passerar man **Alvastra** och **Hästholmen**, som tidigare beskrivits.

I **Ödeshögs** tätort finns flera resta stenar. Kyrkan i Ödeshög är medeltida men den är starkt ombyggd och endast tornet finns kvar från medeltiden.
(Vadstena – Ödeshög ca 27 km)

Vid **Sväm**, som var en viktig plats med både kyrka och bosgård, går den gamla Eriksgatan över Markbron som är byggd på 1600-talet i medeltida teknik. Utefter denna väg kan man se ytterligare två broar som leder söderut med olika byggnadstekniker från nyare generationer.

Den äldsta delen av Eriksgatan går mellan E4:an och gamla riksvägen. Den börjar vid Stava mot Isgårda och slutar i **Uppgränna**. Vid Narbäck står gränsmärket mellan Östergötland och Småland. Vid Uppgränna fanns ett kapell som byggdes av fransickanermunkarna år 1330. Det fanns kvar till 1750-talet. Det finns även en runsten invid den gamla vägen som är daterad till 1000-talet. Det var i Uppgränna som kungaföljet mötte den småländska gisslan och följde sedan med till **Junabäck** vid Jönköping.
(Ödeshög – Smålandsgränsen ca 17 km)